

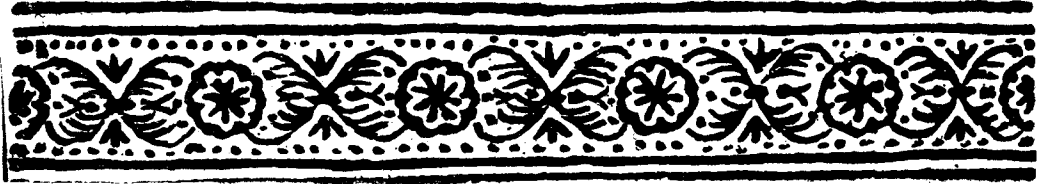
ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΙΣΘΗΤΕΙΣ
ΑΙΩΝΕΣ
ΒΡΟΧΑΙΟΝ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 1985

ΝΙΚΟΥ ΜΗΑΚΟΛΑ

ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

[25 ΧΡΟΝΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ]

Στα τέλη του 1944, άρχες 1945, έληξε ή σύντομη ζωή του κατοχικού Κρατικού Θεάτρου Θεσσαλονίκης. Χρειάστηκαν 15 χρόνια για να ιδρυθεί ή επόμενη κρατική σκηνή στην συμπρωτεύουσα, γεγονός χαρακτηριστικό τής νοοτροπίας που επικρατούσε τά χρόνια εκείνα γύρω από τά πολιτιστικά. Βέβαια, σ' αυτό τó διάστημα ή Θεσσαλονίκη έβλεπε θέατρο — πολλές φορές καλό θέατρο — χάρη στις περιοδείες τών άθηναικών θιάσων που έρχονταν, κυρίως, τó Πάσχα και στón καιρό τής Διεθνούς Έκθεσης, ενώ τó καλοκαίρι ή θεατρική κίνηση καλύπτονταν συνήθως από μουσικούς θιάσους που παρουσίαζαν έπιθεωρήσεις. Και είδε εκείνη τήν «άνδρην», από θεατρική άποψη, δεκαπενταετία μερικές από τις καλύτερες θεατρικές παραστάσεις του κέντρου. Θίασοι όπως τής Κατερίνας, τής Κοτοπούλη, τών Λαμπέτη-Παπά - Χόρν, του Λογοθετίδη, του Μυράτ, τής Άρώνη και τής Μανωλίδου, του Μουσούρη, άργότερα του Κατράκη, για να θυμηθώ πρόχειρα τούς πιο σημαντικούς, έδιναν σχεδόν κάθε χρόνο τó καλλιτεχνικό «παρών» τους στη Θεσσαλονίκη. Και μαζί μ' αυτούς και άλλοι θίασοι, περισσότερο κωμωδίας, που κρατούσαν, μπορούμε να πούμε, τήν έπαφή του κοινού τής πόλης με τά σημαντικά θεατρικά γεγονότα τής Άθήνας. Τις άραιότερες έλεύσεις έκανε, βέβαια, τó Έθνικό Θέατρο, παρ' όλο που ήταν τότε τó μόνο επιχορηγούμενο θέατρο τής χώρας. Πάντως άρκετές από τις παραστάσεις του έμειναν άξέχαστες.

Έτσι, θά ήταν λαθεμένο να πει κανείς ότι ή Θεσσαλονίκη δέν έβλεπε θέατρο πριν από τήν ίδρυση του Κρατικού Θεάτρου Βο-

ρείου Ελλάδος. Έκείνο που τής έλειπε, φυσικά, ήταν ένα μόνιμο δικό της θέατρο, παρά τις κάποιες προσπάθειες ντόπιων καλλιτεχνών (τής Άγγελικής Τριανταφυλλίδη και άργότερα του Κώστα Ζαρούκα) να δημιουργήσουν τοπικά συγκροτήματα. Προς τά τέλη τής δεκαετίας του '50 σημειώθηκε μιá σημαντική εξέλιξη στην θεατρική ζωή τής πόλης : ó Κάρολος Κουν καθιέρωσε κάθε άνοιξη, και άργότερα κάθε καλοκαίρι, παραστάσεις όλων τών έργων που έπαιζε τόν χειμώνα στην Άθήνα. ΈΗ προσφορά του, μαζί με τήν προσφορά τών άξιόλογων θιάσων τής Άθήνας, αλλά και κάποιων πειραματικών (όπως εκείνου που ήγειτο ó Λεωνίδας Τριβιζάς), ανέβασε τó επίπεδο τής θεατρικής ζωής τής συμπρωτεύουσας και διαμόρφωσε ένα κοινό με περισσότερες άπαιτήσεις και αύστηρά κριτήρια.

* * *

ΈΗ ίδρυση του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος αποτέλεσε έκπληξη για τó βορειοελλαδικό κοινό, που δέν ήταν συνηθισμένο σε τέτοιες προσφορές. Και ή έκπληξη, επιτάθηκε από τήν ταχύτητα με τήν όποία προχώρησαν οι διαδικασίες. Άξίζει ν' αναφερθούν τά περιστατικά με συντομία : τó Νοέμβριο του 1960 ó Γιώργος Θεοδοκάς και ó Σωκράτης Καραντινός εισηγήθηκαν, σε μιá δεξίωση, στόν τότε πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή τήν ίδρυση ενός κρατικού θεάτρου στην Θεσσαλονίκη κι εκείνος ζήτησε εισήγηση και προϋπολογισμό. Σε δέκα μέρες ύποβλήθηκε τó σχετικό σχέδιο από τόν Καραντινό, με προϋπολογισμό 1.800.000 δραχμών. Στις 13 Ιανουαρίου 1961 ιδρύθη-

κε τὸ ΚΟΒΕ μὲ ἀπόφαση τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Διορίστηκε μιὰ «Ἐπιτροπὴ Ὁργανώσεως» μὲ πρόεδρο τὸν Θεοτοκά, πού εἶχε πλούσια πείρα ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, γενικὸς διευθυντὴς διορίστηκε ὁ Καραντινὸς καὶ ἡ δουλειὰ ἀρχισε. Τὸ ἴδιο καλοκαίρι, ἡ καινούργια κρατικὴ σκηνή, ἡ δεύτερη πού ἀποικοῦσε ἡ χώρα, ἔκανε ἐναρξὴ τῶν παραστάσεων τῆς στὸ ἀρχαῖο θέατρο Φιλίππων μὲ τὸν «Οἰδίποδα Τύραννο» τοῦ Σοφοκλῆ.

Τὴν Ἐπιτροπὴ Ὁργανώσεως ἀποτέλεσαν τότε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεοτοκά, οἱ Ἀλέξανδρος Συμεωνίδης, Στίλπων Κυριακίδης καὶ Λίνος Πολίτης, καθηγητὲς τοῦ πανεπιστημίου, ὁ ποιητὴς Γιώργος Θέμελης καὶ οἱ Βασίλης Χατζηκυριακοῦ καὶ Γιώργος Γεωργιάδης, πού ἐκπροσωποῦσαν τὸν οἰκονομικὸ κόσμο τῆς συμπρωτεύουσας. Ὁ Σωκράτης Καραντινός, μαζὶ μὲ τὸν Πολίτη καὶ τὸν Θέμελη, ἀποτέλεσαν τὴν καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ. Καὶ τὸ ἔργο ἀρχισε, μὲ ἀρκετὲς δυσκολίες. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸ ποσὸ πού ἐγκρίθηκε τελικὰ γιὰ τὸ ξεκίνημα τοῦ ΚΟΒΕ ἦταν τὸ μισὸ ἀπὸ κεῖνο πού εἶχε ζητήσει ὁ διευθυντὴς του. Προσλήφθηκαν εἴκοσι ἠθοποιοί, οἱ 16 ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ οἱ τέσσερις Θεσσαλονικεῖς. Δὲν ὑπῆρχαν, βέβαια, μεγάλα ὀνόματα στὴν ἀρχὴ καὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς ἠθοποιοὺς ἦταν παλιότεροι συνεργάτες τοῦ Καραντινοῦ. Γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἔργων προσλαμβάνονταν, κατὰ καιροὺς, σὰν ἐκτακτοί, καὶ ἄλλοι ἠθοποιοί, περισσότερο Θεσσαλονικεῖς ἢ ἐγκατεστημένοι στὴν πόλη. Παράλληλα, τὸ τεχνικὸ καὶ τὸ διοικητικὸ προσωπικὸ δὲν ξεπερνοῦσε τοὺς δέκα.

Ὁ Καραντινός, ὅμως, ἦταν πεισματάρης καὶ ἤθελε νὰ δικαιωθεῖ σὰν ἄξιος διευθυντὴς τῆς δεύτερης κρατικῆς σκηνῆς τῆς χώρας. Ἔτσι, παρὰ τὶς οικονομικὲς ἀντιξοότητες, τὴν πολεμικὴ πού δέχτηκε ἀπὸ μερίδα τοῦ Τύπου (ἔχι ἄδικα, γιὰ μερικὰ στοιχεῖα), τὴν ἔλλειψη κατάλληλου προσωπικοῦ, προχώρησε στὴν προετοιμασία τῶν ἔργων τοῦ πρώτου χειμῶνα. Οἱ παραστάσεις δόθηκαν στὸ τότε Βασιλικὸ Θέατρο, πού διασκευάστηκε ὅσο τὸ δυνατόν καλύτερα, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸν ἐπόμενο χειμῶνα θὰ ἦταν ἔτοιμο, γιὰ νὰ στεγάσει τὸ ΚΟΒΕ, τὸ θέατρο τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Τὰ ἔργα πού

παίχτηκαν ἐκεῖνον τὸν πρώτο χειμῶνα ἦταν δυὸ ἑλληνικά, ὁ «Παπαφλέσσας» τοῦ Σπύρου Μελά καὶ «Ἡ κυρία μὲ τὰ ἄσπρα γάντια» τοῦ Ἀγγελοῦ Τερζάκη, ἡ «Φλωρεντινὴ τραγωδία» καὶ ἡ «Σαλώμη» τοῦ Οὐάιλντ, ὁ «Γιάννης Γαβριὴλ Μπόργκιαν» τοῦ Ἴψεν καὶ, ἀπὸ τὸ σύγχρονο θέατρο, «Ἡ προξενήτρα» τοῦ Οὐάιλντερ. Οἱ παραστάσεις, σκηνοθετημένες ἀπὸ τὸν Καραντινὸ, τὸν Κατσέλη καὶ τὸν νεότερο, τότε, Ἀποστόλου, δὲν ἐνθουσίασαν, οἱ πιὸ πολλές. Ὅπως ἀναφέραμε καὶ στὴν ἀρχή, τὸ κοινὸ τῆς Θεσσαλονικῆς εἶχε ἀνεπτυγμένο κριτήριο, εἶχε δεῖ παραστάσεις μὲ πιὸ ἄξιους ἠθοποιούς, φυσικὸ ἦταν κάπως νὰ μουδιάσει ἢ νὰ ἀντιδράσει. Οἱ ἐπικρίσεις ἦταν μοιραῖες, ὅσο κι ἂν ἀποτελοῦσαν δυσάρεστη ἀνταπόδοση στὸν ἀναμφίβολο μόνχο καὶ τὴν αὐταπάρνηση πού ἔδειξε ὁ Καραντινός γιὰ νὰ στήσει καὶ νὰ λειτουργήσει τὸ θέατρο.

Ὅπως προέβλεπε καὶ τὸ σχέδιο πού εἶχε ὑποβάλει, ὁ Καραντινός ἔκανε τὸ πρώτο σημαντικὸ βῆμα καὶ πρὸς τὴν θεατρικὴ ἀποκέντρωση. Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1962 πραγματοποίησε τὴν πρώτη περιοδεία τοῦ ΚΟΒΕ σὲ 15 πόλεις τοῦ βορειοελλαδικοῦ χώρου καὶ παρουσίασε ὅλα τὰ ἔργα τῆς χειμερινῆς περιόδου, μὲ τὶς ἴδιες διανομές. Ἡ προσφορὰ ἐκεῖνη ἦταν ἀπὸ τὶς σημαντικότερες καὶ τὸ κοινὸ τῆς ἐπαρχίας ἐκτίμησε ιδιαίτερα τὶς παραστάσεις τοῦ ΚΟΒΕ. Οἱ ἀνοξιάτικες αὐτὲς περιοδεῖες συνεχίστηκαν ὅλα τὰ χρόνια τῆς διεύθυνσης Καραντινοῦ καὶ μάλιστα πλουτίστηκαν μὲ θερινὲς περιοδεῖες πού ἐγκαινιάστηκαν τὸ 1964 καὶ, ἀργότερα, τὸ 1966, μὲ φθινοπωρινές. Τὸ θέατρο τηροῦσε τὴν ὑπόσχεσή του νὰ εἶναι θέατρο ὀλόκληρης τῆς Βόρειας Ελλάδας καὶ ὄχι ἀπλὰ τῆς Θεσσαλονικῆς, ὅπου ἔδινε παραστάσεις μόνον τοὺς πέντε μῆνες τοῦ χρόνου.

Καὶ δὲν ἦταν μόνον οἱ περιοδεῖες τὸ θετικὸ στοιχεῖο τῆς ἐποχῆς τοῦ Καραντινοῦ. Εἶναι καὶ τὸ ὅτι ὄργανεως τακτικὰ λογοτεχνικὰ πρῶνά, μὲ ἐπίλεκτους ὁμιλητὲς καὶ μὲ θέματα πού συνδέονταν, τὶς περισσότερες φορές, μὲ τὰ ἔργα πού παίζονταν. Καί, βέβαια, στὸ ἐνεργητικὸ τοῦ πρώτου διευθυντῆ τοῦ ΚΟΒΕ πρέπει νὰ ἐγγραφεῖ τὸ ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ προσπάθησε νὰ καλέσει στὴν Θεσσαλονικὴ σκηνοθέτες ἄξιους, ὅπως τὸν Κατσέ-

λη, τὸν Σολομό, τὸν Τουφεξή καὶ τὸν Βολανάκη, πού διακρίθηκε ἀμέσως μὲ τις παραστάσεις ἔργων Μπέκετ καὶ Μπρέχτ. Κι ἀκόμη ὁ Καραντινὸς πάλαιε νὰ πλουτίσει τὸ καλλιτεχνικὸ δυναμικὸ τοῦ θεάτρου, φέρνοντας κι ἄλλους ἠθοποιούς μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, εἴτε γιὰ ἔκτακτες συνεργασίες (Συνοδινού, Παπαμιχαήλ, Λιβυκοῦ κλπ.), εἴτε σὰν μόνιμα στελέχη (Ζησιμάτο, Πέτσο, Παῖζη, Βανδῆ, Τσακίρογλου, Βασιλάκου, Βεάκη κ.ἄ.). Ἐξ ἄλλου, τὸ γεγονὸς ὅτι ἤρθε καὶ ἔπαιξε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ σ' ὀλόκληρη τὴν ἑλληνικὴ ἑπαρχία ἡ Κυβέλη, σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἔργα, ἦταν μιὰ ἀναμφισβήτητη ἐπιτυχία τοῦ Καραντινοῦ. Τέλος, στὸν χῶρο τῶν σκηνογράφων ὑπῆρξε ὅσο γινόταν πιὸ ἐκλεκτικὸς. Βασιλείου, Στεφανέλης, Βακαλό, Μυταράς, Ἐγγονόπουλος, Ζαῖμη, Στεφάνου, καὶ ἀπὸ τοὺς Θεσσαλονικεῖς Ρέγκος, Σαχίνης, Σβορώνος, Κονταξάκης κ.ἄ. συνεργάστηκαν ἐπανειλημμένα μὲ τὸ ΚΘΒΕ ἐκεῖνα τὰ χρόνια.

Γιὰ τὴν ἱστορία, ἂς ἀναφερθεῖ πὼς τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1965 συγκροτήθηκε τὸ πρῶτο διοικητικὸ συμβούλιο τοῦ ΚΘΒΕ μὲ πρόεδρο τὸν καθηγητὴ Βασ. Τατάκη καὶ μέλη τὸν καθηγητὴ Μιχ. Σακελλαρίου, τὸν ποιητὴ Γ. Θ. Βαφόπουλο, πού ἦταν καὶ γενικὸς γραμματέας, τὸν Ἀλέξ. Λέτσα, τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, καὶ τοὺς Παῦλο Ζάννα, Δημήτρη Ταλιαδοῦρο καὶ Καλλιόπη Ζαχαροπούλου. Ἡ καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τοὺς Παῦλο Ζάννα, Γιώργο Δέλιο καὶ Μανόλη Ἀναγνωστάκη. Ἄς προσθεθεῖ ἀκόμη πὼς τὸ ΚΘΒΕ λειτούργησε μὲ βάση τὸν κανονισμὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου καὶ ὅτι ἕνας κανονισμὸς πού εἶχε συντάξει, εἰδικὰ γιὰ τὴν δευτέρη κρατικὴ σκηνή, ὁ Καραντινός, ἔμεινε στὰ συρτάρια τοῦ ὑπουργείου.

Ὁ Σωκράτης Καραντινὸς διηύθυνε τὸ θέατρο ἕξι χρόνια (πέντε χειμερινὲς περιόδους) καὶ ἔθεσε τις βάσεις γιὰ τὴν παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ ΚΘΒΕ, παλεύοντας πάντα μὲ πλῆθος ἀντιξοότητες, ἀλλὰ πετυχαίνοντας συνεχῆ βελτίωση τοῦ ἔργου τοῦ θεάτρου, προσπαθώντας νὰ δημιουργήσει τὸ ΚΘΒΕ τὸ δικό του πρόσωπο (τις ἀρχαῖες τραγωδίες καὶ κωμωδίες τις σκηνοθετοῦσε πάντοτε ὁ ἴδιος, θέλοντας νὰ ἐπιβάλει μιὰ εἰδοποιὸ

γραμμὴ, παρουσιάζοντάς τες μόνο σὲ ἀρχαῖα θέατρα) ἀλλὰ καὶ ἀγκαλιάζοντας κάθε νέα ἐξέλιξη στὸ δραματολόγιο ἢ στὶς σκηνοθετικὲς ἀντιλήψεις. Δὲν εἶναι τυχαῖο πὼς τὸ ΚΘΒΕ ἔπαιξε Μπέκετ, Ἐλιοτ, Μπρέχτ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ Ἐθνικόν. Ὅπως δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ ὅτι ὁ Καραντινὸς ἐφάρμοσε ἀπὸ τὸ πρῶτα χρόνια τῆς λειτουργίας τοῦ βορειοελλαδικοῦ θεάτρου τὸ ἐναλλασσόμενο ρεπερτόριο. Τὸ πραξικόπημα τῆς 21ης Ἀπριλίου ἔθεσε, ἀπότομα, τέρμα στὴν προσπάθεια ἐκείνη τοῦ θεμελιωτῆ τοῦ ΚΘΒΕ.

* * *

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1967 ἡ χούντα διόρισε νέο διοικητικὸ συμβούλιο (Δ. Κωνσταντόπουλος, Ι. Κοπανάς, Δ. Ζαφειρόπουλος, Ν. Βοσνιάκος καὶ Ε. Οικονομόπουλος) καὶ γενικὸς διευθυντὴς ἀνέλαβε ὁ πεζογράφος Γιώργος Κιτσόπουλος. Σύντομα προσελήφθη καὶ ὁ γνωστὸς πρωταγωνιστὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου Θάνος Κωτσόπουλος, πού ὑπῆρξε τὴν περίοδο ἐκείνη ὁ βασικὸς σκηνοθέτης τοῦ ΚΘΒΕ καὶ εἶχε βαρύνουσα γνώμη στὴν ἐν γένει καλλιτεχνικὴ δραστηριότητα τοῦ θεάτρου. Ἀπὸ διοικητικὴ ἀποψη, ἀργότερα καταργήθηκε τὸ διοικητικὸ συμβούλιο, ὅπως καὶ στὶς ἄλλες κρατικὲς σκηνές, δημιουργήθηκε ὁ «Ὄργανισμὸς Κρατικῶν Θεάτρων Ἑλλάδος» (ΟΚΘΕ) στὴν Ἀθήνα, μὲ πρόεδρο τὸν Βασ. Παξινό καὶ στὸ ΚΘΒΕ ὑπῆρχε μόνον καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ, ὅπου ἀρχικὰ ὁ Κιτσόπουλος καὶ ὁ Κωτσόπουλος ἦταν οἱ μόνον ἀποφασίζοντες (μὲ ἔγκριση βέβαια τοῦ ΟΚΘΕ) καὶ ἀργότερα συγκροτήθηκε ἄλλη καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς Θάνο Κωτσόπουλο, Νίκο Μέρτζο, Γιώργο Παραλή, Ἀγαπητὸ Τσοπανάκη, Τηλέμαχο Ἀλαβέρα, Κάρλο Ἀλεξιάδη, μὲ πρόεδρο τὸν Γιώργε Κιτσόπουλο. Γενικά, ἡ θέση τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ στὴν περίοδο ἐκείνη εἶχε πάρει πολλὰς ἀποφασιστικὲς ἀρμοδιότητες.

Ὁφείλουμε νὰ ποῦμε πὼς ὁ Κιτσόπουλος κατὰ τὰ χρόνια τῆς διεύθυνσής του, αὐξήσει τὴν δραστηριότητα τοῦ θεάτρου, δημιουργώντας τὴ Νέα Σκηνή (πρῶτα ἔδωσε παραστάσεις στὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτοῦτο καὶ κατόπιν ἐγκαταστάθηκε στὸ θέατρο «Αὐλαία»), καὶ αὐξάνοντας τὸν ἀριθμὸ παραστάσεων

του καλοκαιριού, τόσο στους Φιλίππους και στη Θάσο, όσο και με σειρά παραστάσεων στο θέατρο του Κήπου. Από άποψη ρεπερτορίου, το ΚΘΒΕ έδωσε προσοχή σε μεγάλα κλασικά έργα, όπως τον «Μάκβεθ», τον «Βασιλιά Λήρ» ή τον «Κοριολάνο» του Σαίξπηρ, τις κωμωδίες του Μολιέρου κλπ., με όχι πάντα επιτυχείς παραστάσεις. Παράλληλα, με τη δημιουργία της Νέας Σκηηνής, παρουσίασε πολλούς σύγχρονους συγγραφείς, ξένους και Έλληνες, σε παραστάσεις μερικές φορές αξιοπρόσεχτες. Ακόμη στα χρόνια εκείνα παρουσιάστηκαν αρκετές νέες δυνάμεις (ήθοιοι, σκηνοθέτες, σκηνογράφοι). Ός μόνιμοι σκηνοθέτες, αλλά όχι μοναδικοί, του ΚΘΒΕ στα τελευταία χρόνια της έπταετίας εργάστηκαν ο Κωστής Μιχαηλίδης και ο Γιώργος Θεοδοσιάδης. Ας προστεθεί ακόμη ότι στην περίοδο εκείνη, ιδρύθηκε η δραματική σχολή του ΚΘΒΕ, που αποτελούσε παλιό όνειρο του θεάτρου.

* * *

Η μεταπολίτευση, στα 1974, όπως ήταν φυσικό, έφερε καινούργια αλλαγή στο ΚΘΒΕ. Νέο συμβούλιο (με πρόεδρο τον Μανόλη Ανδρόνικο και μέλη τους Νίκο Χουρμουζιάδη, Κλεϊτό Κύρου, Κωνσταντίνο Κεραμέα, Στέλιο Νέστορα, Αλέκο Πέτσο, Γιώργο Σαββίδη, Μωρίς Σαλτιέλ, Νίκο Σαχίνη, Βασίλη Χατζηκυριακού και Χρύσανθο Χρήστου), νέα καλλιτεχνική επιτροπή (με πρόεδρο τον Νίκο Μπακόλα και μέλη την Ζωή Καρέλλη, τον Γιώργο Θεοδοσιάδη, τον Γιάννη Κάσδαγλη και την Ίωάννα Μανωλεδάκη) και, τέλος, νέο διευθυντή, τον ικανό σκηνοθέτη Μίνω Βολανάκη. Για ένα διάστημα το ΚΘΒΕ κλυδωνίστηκε, κυρίως από την ιδέα του νέου διευθυντή του να δημιουργήσει παράρτημα του θεάτρου στην Αθήνα με ένα θεατρικό σχήμα έκλεκτο, αλλά με το οποίο είχε άρchiσει ιδιωτική συνεργασία ο σκηνοθέτης. Τελικά, όλόκληρος εκείνος ο θίασος εντάχθηκε στην δύναμη του ΚΘΒΕ, παρουσίασε τον «Βυσινόκηπο», αλλά οι έντονοι αντιγνώμιες που εκδηλώθηκαν και που δεν κατασιγάστηκαν οδήγησαν πολύ σύντομα σε παραίτηση συμβούλου, θόρυβο στον Τύπο και σε παρέμβαση του υπουργείου, με πρωτοβουλία του τότε υπουργού

γού Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου. Για λίγο διάστημα φάνηκε να άποσοβείται η κρίση, αλλά σε λίγο παραιτήθηκαν από την καλλιτεχνική επιτροπή ο Θεοδοσιάδης και ο Κάσδαγλης και μετά από λίγο και ο πρόεδρος της, διαφωνώντας με το συμβούλιο και τον διευθυντή. Τον ίδιο περίπου καιρό παραιτήθηκαν, για λόγους υγείας, ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου Μανόλης Ανδρόνικος και από την καλλιτεχνική επιτροπή η Ζωή Καρέλλη. Πρόεδρος του Δ. Σ. εξέλεξε ο καθηγητής Νίκος Χουρμουζιάδης, αλλά η καλλιτεχνική επιτροπή έμεινε για καιρό διμελής.

Μετά το ταραχώδες αυτό ξεκίνημα, το κρατικό θέατρο, με τον Μίνω Βολανάκη, πήρε μια καινούργια μορφή. Ο ταλαντούχος σκηνοθέτης, πιστευόμενος στο «στάρ σύστημα», έφερε στο συγκρότημα (από το οποίο απέχωρησε σύντομα όλος εκείνος ο αθηναϊκός θίασος, που είχε προσληφθεί, και συνέχισε τις παραστάσεις του στην Αθήνα με το ίδιο έργο, με τα κοστουμια του ΚΘΒΕ, αλλά σαν ιδιωτική επιχείρηση!) γνωστούς πρωταγωνιστές του ελληνικού θεάτρου όπως την Άννα Συνοδινού, την Μελίνα Μερκούρη, τον Δημήτρη Παπαμιχαήλ, τον Βασίλη Διαμαντόπουλο, την Καίτη Χρονοπούλου, την Δέσπω Διαμαντίδου, τον Φαίδωνα Γεωργίτση, πράγμα που έδωσε λάμψη στο ΚΘΒΕ. Ακόμη θα πρέπει να τονισθεί ότι το θέατρο γνώρισε τα χρόνια εκείνα μερικές αναμφισβήτητες επιτυχίες, με τον «Κύριο Πούντιλα και τον Άνθρωπό του Μάττι» του Μπρέχτ, τους «Έχθρους» του Γκόρκυ, και άλλες παραστάσεις.

Ο Βολανάκης και το διοικητικό συμβούλιο, όμως, έκλεισαν τη Νέα Σκηνή, αλλά επανέφεραν το έναλλασσόμενο δραματολόγιο που είχε καταργήσει ο Κιτσόπουλος, και περιόρισαν τις περιοδείες στην έπαρχία, παρ' όλο ότι αποτελούσαν βασικό στόχο της δεύτερης κρατικής σκηνης. Στα ίδια χρόνια το ΚΘΒΕ άρχισε τις εμφανίσεις του στο έξωτερικό (μια μικρή άρχη είχε γίνει στα χρόνια της χούντας) και τις εμφανίσεις στο φεστιβάλ της Επιδάουρου. Για την ιστορία, να αναφερθεί ότι το πρώτο έργο της περιόδου αυτής το σκηνοθέτησε, τιμής ένεκεν, ο Καραντινός. Ήταν το «Συναπάντημα στην

Πεντέλη» του Γιώργου Θεοδοσιάδη, πρώτου προέδρου του ΚΘΒΕ.

Η περίοδος Βολανάκη έληξε ανώμαλα, πριν από την ώρα της, πριν δηλαδή συμπληρωθεί ή τριετία : μετά από μια άπεργία των ήθοποιών και σύγκρουση της διοίκησης του θεάτρου με το ύπουργείο, ο ύπουργός (ο Κ. Τρυπάνης) απέλυσε τον πρόεδρο Νίκο Χουρμούζιάδη, με αποτέλεσμα να παραιτηθεί, σε ένδειξη συμπαράστασης, ολόκληρο το συμβούλιο. Έγινε προσπάθεια να αποδοθεί το γεγονός σε πολιτικούς λόγους, χωρίς ωστόσο τα έπιχειρήματα που προβλήθηκαν να φανούν πειστικά.

* * *

Η δραστηριότητα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος συνεχίστηκε και σαφώς πλουτίστηκε με την διοίκηση και τη νέα γενική διεύθυνση, που ανέλαβε την άνοιξη του 1977. Στο νέο συμβούλιο πρόεδρος ήταν ο καθηγητής Νίκος Κονομής και μέλη οι Νίκος Μουτσόπουλος, Βασίλης Σκουβάκης, Ήλιος Βαφειάδης, Γεράσιμος Δώσσης, Άπόστολος Θωμαΐδης, Χρήστος Λαμπρινός, Κλειώ Νάτσι, Ρήγας Τσελέπογλου, Κώστας Χατζηγιαννάκης και Χρήστος Χειμωνάς, και στη νέα καλλιτεχνική έπιτροπή πρόεδρος ήταν το μέλος του διοικητικού συμβουλίου Χρήστος Λαμπρινός (πράγμα που τονίζε την έπιθυμία στενότερης συνεργασίας των δύο σωμάτων) και μέλη οι Γιάννης Γιώβος, Άνδρέας Ζησιμάτος, Διονύσης Καλός και Χρήστος Χριστοδούλου. Για λίγες μέρες διεθυντής έμεινε ο Μίνως Βολανάκης, που τελικά όμως παραιτήθηκε, και ανέλαβε την γενική διεύθυνση ο σκηνοθέτης Σπύρος Εύαγγελάτος.

Ο Εύαγγελάτος έδειξε από την αρχή ότι ήθελε να έπικεντρώνει έντυπωσιακά την δραστηριότητα του θεάτρου. Έτσι, διαδοχικά, και σε σύντομο χρονικό διάστημα, επανίδρυσε τη «Νέα Σκηνή», που έπαιζε πάνω στην κεντρική σκηνή του θεάτρου (όπου ήταν τοποθετημένοι και οι θεατές), ίδρυσε παιδική σκηνή, την πρώτη σε κρατικό θέατρο της χώρας, κατόπι την «Όπερα Θεσσαλονίκης» που παρουσίαζε ένα ή δύο μελοδραματικά έργα τον χρόνο, το Θέατρο Θράκης, το Θέατρο Άνατολικής Μακεδονίας και το Πον-

τιακό Θέατρο. Έτσι το ΚΘΒΕ έφτασε να έτοιμάζει και να παρουσιάζει κάθε χρόνο πάνω από είκοσι έργα, γεγονός που δημιουργήσε πολλά έρωτηματικά για τον φόρτο εργασίας και πόσο θα μπορούσε να γίνει δεκτός από το προσωπικό, αλλά και την δυνατότητα σωστής προετοιμασίας των παραστάσεων. Άς σημειωθεί ότι για πρώτη και τελευταία φορά (μέχρι στιγμής) το ΚΘΒΕ είχε εισηγητή δραματολογίου.

Οι παραστάσεις ήταν πολλές, οι προμιέρες άλλεπάλληλες. Όστόσο δεν έλειψαν οι έπιτυχίες από το θέατρο, είτε στην Θεσσαλονίκη δίνονταν οι παραστάσεις, είτε στην έπαρχία ή στα αρχαία θέατρα. Οι «Πέρσες» του Αισχύλου, «Ο κύκλος με την κιμαλία» του Μπρέχτ, «Η στρίγγλα που έγινε άρνάκι του Σαίξπηρ, το «Παραμύθι χωρίς όνομα του Καμπανέλλη κ.ά. πέτυχαν ως παραστάσεις, ενώ στις παραστάσεις όπερας, καθ' έχρονό, με έκλεκτούς Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες, σημειώνονταν κοσμοπλημμύρες. Άκόμη το παιδικό θέατρο και το ποντιακό θέατρο συγκίνησαν το κοινό, ενώ τα δυ κλιμάκια, της Κομοτηνής και των Σερρών περιόδευαν συνεχώς στην έπαρχία, παροισιάζοντας έλληνικά και ξένα έργα, κλασικά και σύγχρονα. Ύπήρχε μια εύφορη δουλεια, αλλά και προβλήματα, κυρίως στα κλιμάκια όπου οι συνθήκες δεν μπορούσαν να είναι οι πρότερες. Ο Εύαγγελάτος, με την καλλιτεχνική έπιτροπή, είχαν και ένα άλλο στόχο : να παρουσιάσουν όσο το δυνατόν περισσότερα έργα νεοελλήνων συγγραφέων και, άκόμη, να προβάλλουν νέους σκηνοθέτες και σκηνογράφους, με όλες τις συνπειες που μπορούσε να έχει ή τάση αυτό στο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα.

Άς ειπωθεί άκόμη πώς εντάθηκε η παρουσία του ΚΘΒΕ στα έλληνικά φεστιβάλ και στο έξωτερικό, πώς οργανώθηκαν ό κετά λογοτεχνικά πρωινά, αλλά και πώς ανάπτυξη μιας συνδικαλιστικής μαχητικότητας από μέρους των ήθοποιών ή των χυλικών άρχισε να δείχνει πιο έντονα τα πρώτα σημάδια δυσκολιών που θα άναφάνοντο έντονότερα στη συνέχεια.

Στα χρόνια της διεύθυνσης του Εύαγγελάτου συνέβη και ο θάνατος του Καραντινού. Ό τόσο διοίκηση και διεύθυνση είχαν τιμή

μέ δύο τρόπους τὸν θεμελιωτὴ τοῦ ΚΘΒΕ. Σ' αὐτὸν δόθηκε ἡ σκηνοθεσία τοῦ πρώτου ἔργου τῆς περιόδου, μὲ τὸ ἔργο «Ἐξήντα-βελώνης», ἐνῶ ἀργότερα στὸν Καραντινὸ ἀπονεμήθηκε ὁ τίτλος τοῦ ἐπίτιμου διευθυντῆ τοῦ ΚΘΒΕ.

* * *

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1980 ὁ Σπύρος Εὐαγγελάτος, συμπληρώνοντας τὴν θητεία του, ἀποχώρησε ἀπὸ τὸ ΚΘΒΕ, καθὼς εἶχε πάντοτε προβλήματα μὲ τὸ δικό του θέατρο, τὸ «Ἀμφι-Θέατρο» στὴν Ἀθήνα, ἀναγκασμένος νὰ διευθύνει δύο σκηνὲς συγχρόνως καί, μάλιστα, σὲ δύο διαφορετικὲς πόλεις. Ταυτόχρονα διορίστηκε νέο συμβούλιο ποῦ διέφερε αἰσθητὰ ἀπὸ τὸ προηγούμενο. Πρόεδρος ἐξελέγη ὁ Χρῆστος Λαμπρινὸς καί μέλη οἱ Ρήγας Τσελέπογλου, Βασίλης Σκουβάκης, Ἀντιγόνη Βαλάκου, Γεράσιμος Δώσσης, Ἀπόστολος Θωμάϊδης, Κλειὼ Νάτση, Δημήτρης Παντεμαλῆς, Μωρίς Σαλιέλ, Θάνος Τζενεράλης καί Τάσος Ψαρράς, ἐνῶ ἡ καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τοὺς Γιώργο Κεχαγιόγλου (πρόεδρος), Ρίκα Γαλάνη, Ζωὴ Καρέλλη, Ἀλκη Μπαλτᾶ καί Θόδωρο Τερζόπουλο. Ἦταν φανερὸ πὼς τὰ δύο σώματα παρουσίαζαν τὴν ἑνότητα φάσμα πολιτικῆς ἐκπροσώπησης. Μὲ ἀπόφαση τοῦ ὑπουργείου καταργήθηκε ἡ γενικὴ διεύθυνση στὰ κρατικὰ θεάτρα καί δημιουργήθηκαν δύο θέσεις, τοῦ καλλιτεχνικοῦ καί τοῦ διοικητικοῦ διευθυντῆ. Καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς ἐξελέγη ὁ Νίκος Μπακόλας (εἰσηγητὴς δραματολογίου κατὰ τὴν προηγούμενη τριετία), ἐνῶ ἡ ἐκλογὴ διοικητικοῦ διευθυντῆ ἀναβλήθηκε ἀρχικά, καί τελικὰ δὲν ἔγινε.

Ἡ νέα διοίκηση καί ὁ καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς, μαζὶ μὲ τὴν καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ, τὸν πρώτο χειμῶνα δὲν εἶχαν περιθώρια νὰ πράξουν πολλά, καθὼς ὁ ἀπερχόμενος διευθυντὴς εἶχε προετοιμάσει ὀλόκληρη σχεδὸν τὴν δραστηριότητα. Ὡστόσο, ἡ προσπάθεια στράφηκε στὴν ἀνάγκη νὰ ἀυξηθεῖ τὸ κοινὸ ποῦ παρακολουθοῦσε τὶς παραστάσεις τοῦ ΚΘΒΕ καί νὰ πάψει νὰ περιορίζεται σὲ μιὰ ἐλίτ τοῦ κέντρου. Ἔτσι ὁργανώθηκαν, γιὰ πρώτη φορά, παραστάσεις σὲ γειτονιὲς καί προάστια τῆς Θεσσαλονίκης, καθὼς καί σὲ

κοντινὲς στὴ Θεσσαλονικὴ κοινότητα. Παράλληλα ἄρχισε μιὰ προσπάθεια νὰ προσέρχονται πρὸ συστηματικὰ στὸ θέατρο οἱ μαθητές, ὅχι μόνο στὶς παραστάσεις τοῦ παιδικοῦ θεάτρου, ἀλλὰ καί στὶς ἄλλες πρόσφορες παραστάσεις. Ἡ ἀνταπόκριση τοῦ κοινοῦ καί στὶς δύο περιπτώσεις ὑπῆρξε ἰδιαίτερα ἐνθαρρυντικὴ. Στὴν ἴδια πολιτικὴ βραδεία καί ἡ προσπάθεια, ποῦ ἔγινε τὸ καλοκαίρι ποῦ ἀκολούθησε, νὰ ἀνεβασθεῖ «Πλοῦτος» τοῦ Ἀριστοφάνη ἀπὸ τὰ δύο κλιμάκια (Σερρῶν καί Κομοτηνῆς) καί νὰ παιχθεῖ ἡ ἀρχαία κωμωδία σὲ ἄλλες τὶς πόλεις τῆς Βόρειας Ἑλλάδας. Ἡ «Νέα Σκηνὴ» στεγάσθηκε καί πάλι στὴν «Αὐλαία» καὶ ἀυξήθηκε σημαντικὰ τὸ κοινὸ τῆς.

Στὸν χειμῶνα ποῦ ἀκολούθησε παρουσιάστηκε ὁ «Ἄμλετ» τοῦ Σάξπηρ (εἶχε νὰ παιχθεῖ ἐπὶ δεκαετίες ἀπὸ ἑλληνικὸ θέατρο), «Ἡ τρελλὴ τοῦ Σαγιῶ» τοῦ Ζιροντού, τὸ ἀπαιχτὸ ἔργο τοῦ Ἄλμπτη «Ὅλα στὰ κῆποι», ἀλλὰ καί «Τὸ στραβόξυλο» τοῦ Φαθᾶ. Ὡστόσο ἡ δραστηριότητα ἐκείνη ἐπρόκειτο νὰ ἀνακοπεῖ. Μετὰ τὶς ἐκλογὲς τοῦ Ὀκτωβρίου 1981 καί τὴν κυβερνητικὴ ἀλλαγὴ, τὸ ὑπουργεῖο ζήτησε τὴν ὑποβολὴ παραιτήσεων ἀπὸ μέρος τόσο τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ὅσο καί τῆς καλλιτεχνικῆς ἐπιτροπῆς, ἕνα μόνο χρόνο μετὰ τὸν διορισμὸ τους. Ὑστερα ἀπὸ λίγο διορίστηκε νέο συμβούλιο μὲ πρόεδρο τὸν καθηγητὴ Νίκο Χουρμουζιάδη καί μέλη τοὺς Δημήτρη Παπαφιλίππου, Δημήτρη Μητσομπούνη, Ἀγάπιο Βλάχο, Πάνο Θασίτη, Γιάννη Καρατζόπουλο, Λίνα Λαμπράκη, Ἰωάννα Μανωλεδάκη, Φανὴ Τουπαλιγίκα καί Τάσο Ψαρρά. Καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς παρέμεινε ὁ Νίκος Μπακόλας, μέχρι νὰ ἀποφασίσει τί θὰ ἔπραττε τὸ ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ. Ἀργότερα διορίστηκε καί νέα καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ, μὲ τὸν Νικηφόρο Παπανδρέου πρόεδρο καί μέλη τοὺς Κώστα Ἀριστόπουλο, Τάσο Ναοῦ, Κατερίνα Παπαθεμελῆ, Ἡλία Πλακίδη, Μαρία Φωκᾶ καί Ἀλίκη Χώλς. Παρουσιάστηκε μιὰ σαφὴς καί συνεχὴς δυσχέρεια ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ διεύθυνση διαφανοῦσε σὲ ἀρκετὰ θέματα μὲ τὰ διοικητικὰ σώματα, καί τὸ ἀντίστροφο. Ἡ κατάρριψη τῆς Ὀπερας Θεσσαλονίκης, ἡ ἀχρήστευση τῆς παιδικῆς σκηνῆς ἦταν τὰ

πρώτα σημεία διαφωνίας, που δεν ήταν όσ-
τόσο και τὰ μόνα. Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1983,
τὸ ὑπουργεῖο ἀπέλυσε, μὲ εἰδικὸ νόμο, τοὺς
καλλιτεχνικοὺς διευθυντὲς τῶν κρατικῶν
θεάτρων καὶ γιὰ ἓνα διάστημα τὸ ΚΟΒΕ
διευθυνόταν ἐναλλάξ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς διοί-
κησης, μέχρι τὸ φθινόπωρο τοῦ 1983, ὅποτε
ἐξελέγη διευθυντὴς ὁ Νίκος Χουρμουζιάδης
καὶ τὸ διοικητικὸ συμβούλιο διαμορφώθηκε
τελικά ὡς ἐξῆς : Πάνος Θεασίτης, πρόεδρος,
καὶ μέλη Δημήτρης Μητσμπούνης, Ἑλένη
Λαζαρίδου, Κώστας Ἀσημακόπουλος, Πε-
λοπίδας Μαντζούκας, Ἰωάννα Μανωλεδάκη,
Νίκος Παπακυριαζής, Σωτῆρης Τσόγκας
καὶ Τάσος Ψαρράς.

Ἀπὸ ἀποψη δραστηριότητας, ἡ διοίκηση
πού διορίστηκε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1982,
ἐφάρμοσε τὸ πρόγραμμα πού εἶχε ἐτοιμάσει
ἢ προηγούμενη, γιατί δὲν ὑπῆρχε χρόνος
γιὰ ἀλλαγὴ. Στὴ συνέχεια ὡστόσο προχώ-
ρησε σὲ βασικὲς μεταβολές : κατάργησε τὴν
ὄπερα, ἀλλὰ ἔνταξε στὸ ΚΟΒΕ τὸ «Ἀέναον
Χοροθέατρο» τοῦ Ντανιέλ Λομμέλ, κατάρ-
γησε τὴν παιδικὴ σκηνὴ καὶ στὴ θέση της
δημιούργησε κουκλοθέατρο, ἐνῶ τελικὰ κα-
ταργήθηκαν, ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο, καὶ τὰ κλι-
μάκια Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θρά-
κης, μὲ τὴν προοπτικὴ νὰ δημιουργηθοῦν
ἀντίστοιχα δημοτικὰ θεάτρα. Ἡ Νέα Σκη-
νὴ μετονομάστηκε σὲ «Ἰπερῶ» καὶ στε-
γάσθηκε σ' ἓναν μικρὸ χώρο, στὸ κτίριο
τοῦ Ἰδίου θεάτρου, πού εἶχε καὶ παλιότερα
χρησιμοποιηθεῖ, ἀλλὰ εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ
ἐξ αἰτίας τῆς μικρῆς χωρητικότητάς του,
ἀλλὰ καὶ γιὰ λόγους ἀσφαλείας.

Στὴν περίοδο αὐτὴ τὰ κρατικὰ θεάτρα
στὴν Ἑλλάδα περνοῦν ἀπὸ μιὰ δύσκολη φά-
ση καὶ τὸ ΚΟΒΕ δὲν ἀπέφυγε τὴν κατάστα-
ση αὐτή. Βασικὲς αἰτίες εἶναι ἡ κακὴ ἄσκη-
ση τοῦ συνδικαλισμοῦ ἀπὸ μέρους τῶν ἐργα-
ζομένων καὶ ἡ βαθμιαία χαλάρωση τῶν κα-
νόνων τοῦ θεάτρου, στὰ γενικότερα πλαι-
σια τῆς κρίσης πού ὑπάρχει στοὺς χώρους
ἐργασίας, τοὺς συντηρούμενους ἀπὸ τὴν πο-
λιτεία, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὸ γεγονός ὅτι πολ-
λὲς φορὲς τὰ καλλιτεχνικὰ ροιτήρια παρα-
μερίζονται γιὰ σκοπιμότητες πολιτικές.
Συνέπεια ὅλων τῶν παραπάνω ἦταν νὰ προ-
κύψει ἓνας γιγαντισμὸς τῶν κρατικῶν σκη-
νῶν, ὅπου, τελικὰ, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν

ἐπιχορηγήσεων δαπανᾶται γιὰ ἀμοιβὲς ἐκα-
τοντάδων ἐργαζομένων καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ
παραγωγικότητα, ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ,
ἔχει κατεβεῖ σὲ χαμηλὰ ἐπίπεδα. Τὸ γεγο-
νός, ἐξ ἄλλου, ὅτι τὸ ΚΟΒΕ δὲν διαθέτει
κανονισμὸ λειτουργίας ἢ ὄργανισμὸ (παρ'
ὄλο πού ὄλες, ἀνεξαιρέτως, οἱ διοικήσεις καὶ
διευθύνσεις εἶχαν συντάξει καὶ ὑποβάλλει
στὸ ἀρμόδιο ὑπουργεῖο σχέδια κανονισμῶν)
χειροτερεῖ τὴν κατάσταση.

Ἡ κρίση, ὡστόσο, αὐτὴ δίνει παράλληλα
καὶ τὴν εὐκαιρία γιὰ μιὰ μεταρρυθμιστικὴ
προσπάθεια, πού συζητεῖται, ἄλλωστε, εὐ-
ρύτατα τὸν τελευταῖον καιρὸ, μὲ ἄγνωστη
πάντως κατάληξη. Ἡ δυσάρεστη ἐξέλιξη
τῶν κρατικῶν σκηνῶν, πανθομολογούμενη
πιά, δίνει τὸ δικαίωμα καὶ στὸ κείμενο αὐτὸ
νὰ περιλάβει κάποιες ἀπόψεις γιὰ τὴν μορφή
πού πρέπει νὰ πάρουν οἱ δύο κρατικὲς σκηνὲς
στὴν χώρα, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν δημιουργία
περιφερειακῶν ἢ δημοτικῶν θεάτρων. Εἶναι
φανερὸ ὅτι θὰ βοηθοῦσε τὴν βελτίωση τῆς
κατάστασης στὰ θεάτρα αὐτὰ ἂν: α) ἔπαυαν
νὰ εἶναι ὄργανισμοὶ-τέρατα καὶ μετατρέ-
πονταν σὲ θεάτρα μὲ 50 τὸ πολὺ ἠθοποιούς
καὶ ἄλλους τόσους τεχνικούς, β) καθιερῶ-
νονταν νέες συμβάσεις ἐργασίας πού νὰ ἐξα-
σφάλιζαν τὴν ἀπρόσκοπτη ἐργασία μὲ στόχο
τὸ καλλιτεχνικὸ ἀποτέλεσμα, γ) καταργού-
νταν τὰ διοικητικὰ συμβούλια τῶν μὴ ἀρμο-
δίων καὶ ὑπῆρχε ἓνας ἄξιος διευθυντὴς, ἔμ-
πειρος καὶ ἐντιμος, ἐπικεφαλῆς μιᾶς ἐνι-
σχυμένης καλλιτεχνικῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ ἀπό-
λυτα ἀρμόδια πρόσωπα, δ) γινόταν τακτικὸς
καλλιτεχνικὸς ἀπολογισμὸς καὶ οικονομικὸς
ἔλεγχος, κάθε χρόνο, ε) δίδονταν δυνατότητα
μεγαλύτερης εὐελιξίας τῶν ὄργανισμῶν αὐ-
τῶν στὸν τομέα τῆς οικονομικῆς διαχείρισης
καὶ στ) τὸ κυριότερο, τηροῦνταν μιὰ ὑπερ-
κομματικὴ ἀντιμετώπιση, ἀρχίζοντας ἀπὸ
τὸ ὑπουργεῖο καὶ φθάνοντας μέχρι τὸν τελευ-
ταῖο ἐργαζόμενο. Παράλληλα θὰ ἔπρεπε νὰ
δημιουργηθοῦν δημοτικὰ ἢ περιφερειακὰ θεά-
τρα, τουλάχιστον δέκα, καλὰ ἐπανδρωμένα,
πού θὰ ἔδιναν σωστὸ θέατρο στὴν ἐπαρχία
καὶ θὰ ἔλυαν, στὸ μέτρο τοῦ ἐφικτοῦ, τὸ
πρόβλημα ἀνεργίας τῶν ἠθοποιῶν.

* * *

Γιὰ ἓνα τέταρτο τοῦ αἰῶνα τώρα, τὸ Κρα-

τικὸ Θέατρο Βορείου Ἑλλάδος ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ στοιχεῖο τῆς θεατρικῆς ζωῆς τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου, ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα, ἀναπτύχθηκαν σιγά-σιγά ἀξίες καλλιτεχνικῆς δυνάμεις ἀπὸ τὸν βορειοελλαδικὸν χῶρον, ἠθοποιοί, σκηνοθέτες, σκηνογράφοι καὶ τεχνικοί. Παραμένει, λοιπόν, βασικὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ ὄχι καὶ μοναδικό. Κατ' ἀρχὴν νὰ διευκρινισθεῖ πὸς ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια συνέχισαν νὰ ἔρχονται στὴν Θεσσαλονικὴ ἀξιοὶ θίασοι ἰδιωτικοί, ἀλλὰ, σποραδικά, καὶ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, ἔτσι πού ἡ πόλις νὰ βλέπει μερικῆς ἀπὸ τὶς πιδ ἀξιόλογες παραστάσεις τῆς πρωτεύουσας. Βέβαια, πάλι ἀπὸ λόγους πού προέρχονται ἀπὸ τὴν γενικότερη κρίση τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, στὰ τελευταῖα χρόνια ἀραιώνουν οἱ ἐλεύσεις δαπανηρῶν θιάσων (καθὼς οἱ ἐκτὸς ἔδρας ἀμοιβῆς εἶναι δυσβάσταχτες) καὶ πληθαίνουν οἱ ὀλιγοπρόσωπες παραστάσεις, περισσότερο κωμωδίας ἢ βουλεβάρτου.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ Θεσσαλονικὴ ἔχει ἀποκτήσει μερικὰ δικά της θεατρικὰ συγκροτήματα, περισσότερο πειραματικῆς σκηνῆς, μὲ ἀκόμη αἰσθητὸ τὸν ἐρασιτεχνικὸ χαρακτήρα, πού, ὡστόσο, παρουσιάζουν μιὰ

συνεχῆ βελτίωση στὴ δουλειά τους, ιδιαίτερα ἐκεῖνα πού ἔχουν πολύχρονη δραστηριότητα, ὅπως τὸ «Θεατρικὸ Ἐργαστήρι Θεσσαλονίκης» καὶ ἡ «Πειραματικὴ Σκηνὴ τῆς Τέχνης». Οἱ δύο αὐτοὶ θίασοι, καὶ ὄχι μόνον αὐτοί, βασίζουν τὴν ἐπιβίωσή τους κυρίως στὶς διάφορες ἐπιχορηγήσεις, στοιχεῖο πού ἐνθάρρυνε καὶ ἄλλους νὰ δημιουργήσουν θεατρικῆς ομάδες, ἐξασφαλίζοντας ὅμως συνήθως μὲ μὴ καλλιτεχνικὰ κριτήρια κρατικῆς ἢ δημοτικῆς οικονομικῆς ἐνισχύσεις, μὲ τὸ δυσάρεστο ἀποτέλεσμα νὰ ἐνθαρρύνεται τὶς πιδ πολλῆς φορῆς ὁ ἐρασιτεχνισμὸς ἢ καὶ ἡ προχειρότητα, καὶ μὲ τὴν ἀκόμη χειρότερη συνέπεια νὰ ὑποβιβάζονται τὸ γούστο καὶ τὰ κριτήρια τοῦ κοινοῦ, τοῦ λιγότερο ἐνημερωμένου καὶ ἱκανοῦ νὰ ξεχωρίσει τὸ ἀξιο ἀπ' τὸ ἀνάξιο. Εἶναι κι αὐτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυσάρεστα φαινόμενα τῆς τελευταίας δεκαετίας, πού δὲν περιορίζεται στὴν Θεσσαλονικὴ, οὔτε μόνον στὸ θέατρο. Γι' αὐτὸ, ἄλλωστε, καὶ οἱ εὐθύνες τοῦ κρατικοῦ θεάτρου καὶ τῶν ἀνθρώπων πού τὸ διοικοῦν ἢ τὸ ὑπηρετοῦν γίνονται ἀκόμη μεγαλύτερες, γιὰ τὴν γενικότερη πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη τοῦ τόπου.

